

Stichting Veilig
Onderwijs

st.
veiligonderwijs

Stichting Veilig
Onderwijs

VeiligOnderwijs

Sociaal Veilig Onderwijs

Esther Ocheng
over Duo Penotti in Amersfoort

Antwoorden bij
de Staat van het Onderwijs 2021

Zeven vragen aan ...
Petra Kroon

www.stichtingveiligonderwijs.nl

Colofon

Het SVO-magazine verschijnt elk kwartaal en is een uitgave van Stichting Veilig Onderwijs
Manitobadreef 11
3565 CH Utrecht

Tel. 0346-550655

Hoofdredacteur

Els Hendrikse

Eindredactie

Chris Reinders
redactie@stichtingveiligonderwijs.nl

Medewerkers:

Wim Overgaauw
Sang Mi Siteur
Hettie Sipman
Natasja de Jonge

Inhoud magazine 2021-3

3. Voorwoord Els Hendrikse

Stelling

8. Reacties

9. Reacties

5. Leerlingen Corderius College maken vastenkalender

12-13.

Interview Esther Ocheng,
Duo Penotti

14-16.

Interview Paul van Gestel

10-11. Daan Jansen van de Onderwijsinspectie over

de Staat van het Onderwijs 2021

21-23.

Zeven vragen aan Petra Kroon

In Beeld

19. Natasja de Jonge en Sang Mi Siteur stellen zich voor

Columns

6. Wim Overgaauw

17. Hettie Sipman

24. Chris Reinders

Nieuws

4. Memorabel Manitoba

18. Boeken – maken - wijzer

20. Award en Predicaat

Verbinding is de brug tussen mensen, nodig voor een veilig school- en thuisklimaat

Als we kijken naar het afgelopen jaar, dan zien we dat deze B veel voorbij komt in onderwijsland. De verhoudingen raken daardoor uit balans en het belang van samenwerken wordt vergeten. Dat maakt dat mensen kunnen overgaan tot oordelen en veroordelen, waardoor een breuk in de verbinding ontstaat die kan leiden tot een onveilige situatie.

Als mens mag een ieder op deze wereld zijn, om zichzelf te zijn. Als ouder mag je je kind opvoeden om te zijn wie het mag zijn. Scholen mogen hun leerlingen begeleiden naar volwassenheid en leren dat de leerling er mag zijn om wie hij/zij is.

Daar horen allerlei facetten bij, zoals emoties. Emoties mogen er zijn en hebben we nodig om te zijn wie we zijn. Ook hebben we emoties nodig om te verbinden, om contacten met elkaar te hebben, om elkaar te begrijpen en om met elkaar samen te werken. Emoties bestaan uit de vier B's: Bang, Bedroefd, Blij en Boos.

Als deze emoties in balans zijn, dan kunnen we met elkaar op een goede manier omgaan en is de verbinding tussen mensen goed. Dan kunnen we elkaar

troosten als dat nodig is, maar we hebben ook respect en waardering voor elkaar en dan is er vertrouwen. Als we een goede verbinding met elkaar hebben, dan horen daar geen oordelen bij, maar waardering, respect en vertrouwen.

We mogen elkaar wel feedback geven. Feedback is een boodschap over het gedrag of de prestaties van een ander. Je moet -opbouwende- kritiek op elkaar kunnen hebben.

Feedback is onmisbaar als je met anderen samenwerkt. Feedback leert ons hoe we onszelf kunnen herstellen, om weer te kunnen zijn wie we mogen zijn. Door feedback mogen we van elkaar leren.

Soms gebeurt het dat de emoties de boventoon voeren. Dat gebeurt vaak met boosheid.

Als we verbinding maken met elkaar, dan hebben we respect en waardering voor elkaar. Het veroordelen van elkaar hoort daar niet bij. Daarom spreken wij ook de wens uit dat u en de kinderen zich met elkaar verbinden om elkaar te begrijpen, om van elkaar te leren en er voor elkaar te zijn. Wij willen doorgaan met verbinden tussen alle betrokkenen in het onderwijs, en willen samen met u zoeken naar de balans om die verbinding tot stand te brengen en te houden met elkaar. Mensen kunnen immers niet zonder elkaar.

Verbinding met elkaar: de brug naar een veilig school- en thuisklimaat. Daar wordt iedereen gelukkig van en daar gaan wij voor. U toch ook?

Els Hendrikse
Directeur

Naschrift redactie. In het vorige magazine is abusievelijk een artikel van Ellenor Spreeuw gepubliceerd dat al in een eerdere editie van het magazine stond.

Nieuws uit ons kantoor Manitobadreef

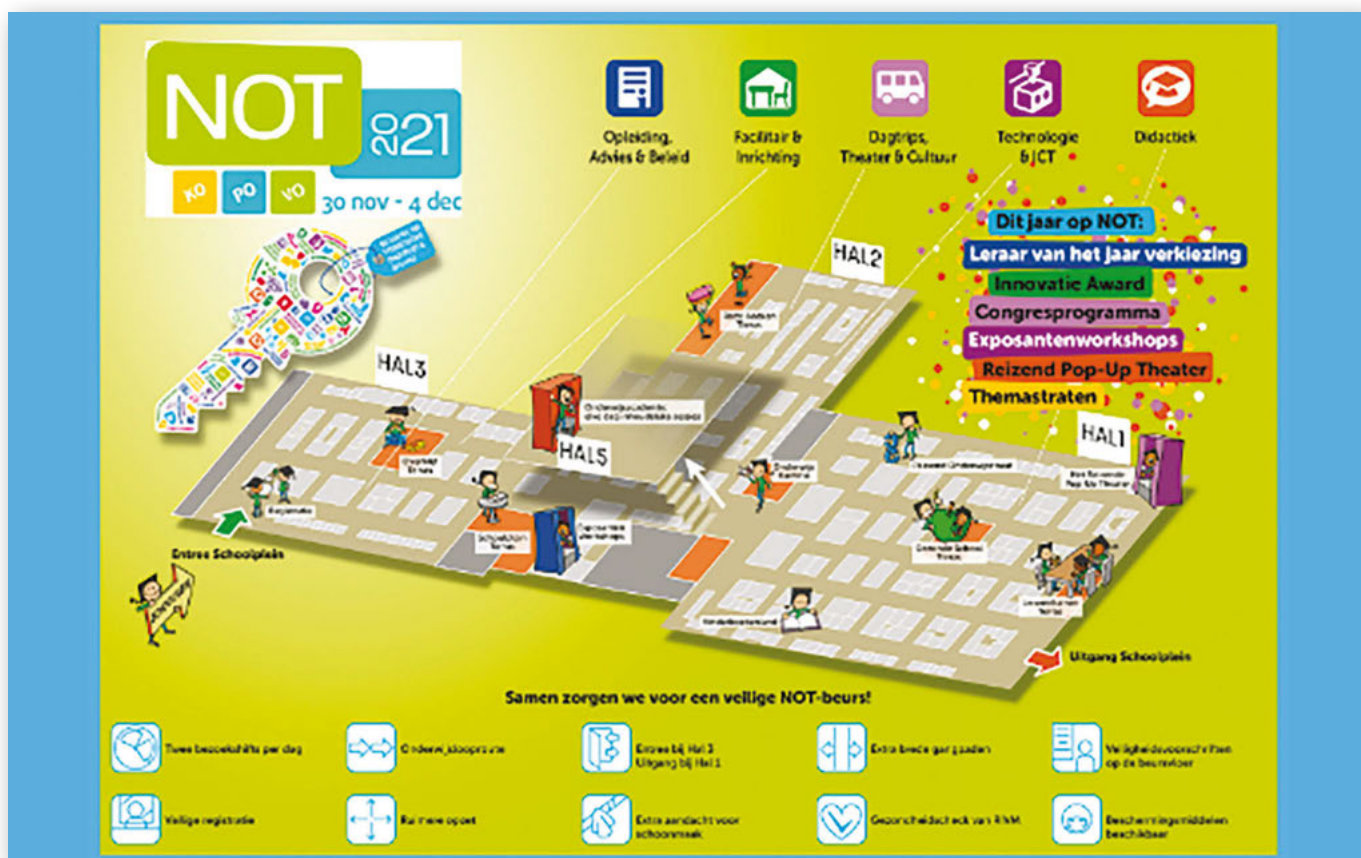
Een steuntje in onze rug door boeken te bestellen

Als u bij de bestelling van *De Treiter Stoppers* en / of *Zie hoe mooi ik ben* de afkorting SVO vermeldt, dan ontvangt de stichting vijf procent van de opbrengst van de verkoop van de boeken. Scan voor de bestelling de QR-codes.

Deelname NOT

De Nationale Onderwijs Tentoonstelling (NOT) vindt dit jaar plaats van 30 november tot 4 december in de Jaarbeurs in Utrecht. Stichting Veilig Onderwijs neemt voor de zesde keer deel aan deze onderwijsbeurs. Meer informatie over onze deelname in ons volgend magazine dat omstreeks 1 oktober verschijnt.

Bron: www.not-online.nl

Vastenkalender 2021

Fragmente uit de door leerlingen van het Corderius College in Amersfoort samengestelde vastenkalender 2021: onderdeel Duo Penotti (zie elders in dit magazine).

30 maart 2021

BUS 'GEMIST'

Ik ben Danilo en ik zit op het Corderius College. Ik wil graag mijn ervaring met jullie delen. Ik heb een andere etnische achtergrond en veel van mijn vrienden ook. Daarom zien we er 'anders' uit en we merken dat sommige mensen hierdoor al meteen denken dat wij slechte bedoelingen hebben. Ik vertel jullie nu over een keer dat ik zelf hierdoor met mijn vrienden in de problemen raakte.

Ik was met mijn vrienden naar de stad gegaan en we wilden met de laatste bus terug naar Woudenberg. Er zat een vrouw achter het stuur van de bus en ze wilde ons niet binnenlaten. Ze wilde niet uitleggen waarom niet en deed uiteindelijk de deuren dicht en reed weg. Daar stonden we dan, midden in de nacht, op straat, 12 kilometer van huis. Uiteindelijk hebben we onze ouders moeten bellen om te vragen of ze ons op konden halen.

Dit is trouwens niet de eerste keer dat het gebeurde dat ik de bus niet in mocht. Eerder werden we ook al geweigerd toen we naar Amersfoort wilden gaan. We hadden toen zelfs ook al betaald, maar dat hielp niet.

Ik heb weleens meegemaakt in de bus dat er een groep buitenlandse jongens aan het klieren was: ze drukten elke keer op de stopknop en vervolgens stapte er niemand uit. Daar werd die chauffeur erg chagrijnig van natuurlijk. Maar omdat ik er ook als buitenlander uitzie, hoeft dat nog niet te betekenen dat ik ook slechte bedoelingen heb.

HEB JE ZELF OOK AL EENS ZO IETS MEE-GEMAAKT?

WELKE OPLOSSING ZIE JE VOOR DE LEERLINGEN DIE DIT MEEMAKEN?

9 maart 2021

Anders, maar gelijkwaardig

Ik ben een leerling van het Corderius en zit in Havo 5. Ik hoop dat ik me op een dag trots kan voelen over mijn huidskleur. Op dit moment ben ik dit namelijk zeker niet altijd. Ook vroeger had ik al veel moeite met het 'anders zijn' dan de mensen om mij heen, door mijn Aziatische uiterlijk.

Dat komt vooral door de stereotypen die worden neergezet door de witte Nederlanders: afhaakchinese, we zijn raar, hebben geen (tafel)manieren, zijn onderdanig, kunnen de 'r' niet zeggen, enzovoorts. In de media worden Chinezen te vaak belachelijk gemaakt. De meeste mensen kennen vast meneer Cheung uit 'Ik hou van Holland' of andere 'grappige' filmpjes waarin er aan Chinezen 'sambal' wordt gevraagd. Ik vind het lastig om te weten dat de vorige generatie Chinese Nederlanders dit zo lang heeft moeten aanhoren en ik baal er van dat zij niet eerder in actie zijn gekomen. Gelukkig is dit de laatste jaren aan het veranderen. Over ons als Aziaten wordt vaak gedacht: "Ze geven toch geen weerwoord, zij zijn minder dan wij". Er wordt over je heen gelopen en mensen verwachten dat jij niet in opstand komt. Zij is dat 'stille, verlegen meisje'. Je kunt zeggen dat dit karakter is, maar als je wordt behandeld als een lief, verlegen persoon, dan wordt je daar ook door gevormd.

Ik hoop dat je na het horen van dit verhaal bij jezelf nagaat of er bij jou misschien ook bewust of onbewust sprake is van Aziatenracisme. Behandel je iemand met een Aziatisch uiterlijk echt gelijkwaardig of voel je je ten diepste toch superheer? Ik vind het belangrijk dat we leren om mensen die anders zijn dan wijzelf echt gelijkwaardig te behandelen.

27 maart 2021 DEEL 1

Catcalling

Ik ben een leerling van het Corderius College. Een Nederlands meisje van 15 jaar. Ik denk best vaak na over hoe mensen zich tegenover elkaar gedragen. Vaak zie ik dat er opmerkingen gemaakt worden, die eerder negatief dan positief zijn.

Er worden ook weleens opmerkingen over mijn lichaam gemaakt of ik word aangestaard wanneer ik in de zomer in kortere kleding rondloop. Catcalling noem je dat. Ikzelf kan me heel erg onzeker voelen als zo iets gebeurt. Als ik 's avonds door het donker moet fietsen, ben ik bang. Van iedereen die ik tegenkom schrik ik. Ik baal er heel erg van dat ik me niet veilig kan voelen.

Ik vind echt dat dit moet veranderen en ik hoop dat meisjes er meer over gaan praten als ze ermee te maken hebben. Samen kunnen we makkelijker iets veranderen dan alleen. En ik hoop dat jongens die weleens dingen roepen, gaan nadenken over wat ze teveeg brengen en andere manieren kiezen om contact met meisjes te krijgen. Ik denk namelijk niet dat je als jongen aantrekkelijk gevonden wordt door meisjes, als je ze naroopt of nalfuit. Niemand vindt het leuk om zo bekeken (en dus niet echt gezien) te worden.

HEB JIJ WELEENS TE MAKEN GEHAD MET 'CATCALLING' OF ER IETS OVER GEHOORD?

MET WIE ZOU JIJ EROVER PRATEN?

HOE WAS DAT?

In de volgende video die ik gevonden heb, wordt er meer uitgelegd over catcalling.

17 maart 2021 door Noelle

Dit heeft mij wel veranderd

Een tijdje geleden las ik in de Fenestra iets over een bijeenkomst: Het ging over racisme, vooroordelen enzovoort. Dat sprak mij aan, dus ik ben ermaartoe gegaan. We waren daar met 24 leerlingen en 12 docenten. Daarna is er een leerlingarena georganiseerd. Leerlingen hebben toen over hun ervaringen met discriminatie verteld en de docenten luisterden. Dat is heel goed gegaan, ook omdat we daarmee geoefend hebben. De 2 dagen daarvoor zijn we met een groepje leerlingen van school weg geweest en hebben in een klooster overnacht. De eerste dag hebben we 17 kilometer gelopen. Ik heb toen met veel mensen gepraat, maar ook wel ontdekt dat ik het fijn vond om af en toe even alleen te zijn. Ik ben gaan nadenken over waar ik op dit moment sta in mijn leven. Heb ik al bereikt wat ik nu had willen bereiken?

"Je weet nooit of het iemand kwetst, ook al lacht diegene zelf ook mee."

De gesprekken die we 's avonds hadden gingen over racisme en vooroordelen maar ook over geloof en andere onderwerpen. Die gesprekken vond ik erg interessant, maar ik schrok ook van de verhalen van sommige leerlingen. Ik wist eigenlijk nog weinig van discriminatie. Dit heeft mij wel veranderd: als ik nu een leerling een racistisch 'grapje' hoor maken naar een andere leerling, zeg ik er iets van. Je weet nooit of het iemand kwetst, ook al lacht diegene zelf ook mee. Ik hoop dat mensen meer na gaan denken of ze iemand kunnen kwetsen als ze iets zeggen. Mijn doel is dat iedereen zichzelf zou moeten kunnen zijn, ongeacht hun geaardheid, waar ze vandaan komen of hoe ze eruit zien. Hoe veel beter zou het dan zijn voor veel leerlingen op school...

ZEG JIJ ER OOK IETS VAN ALS IEMAND EEN MOGELIJK KWETSENDE OPMERKING MAAKT!

Meer informatie over de vastenkalender: redactie@stichtingveiligonderwijs.nl

Voel ik me veilig op een veilig gecreëerde plek?

Wim Overgaauw,
columnist en adviseur SVO

Je leeromgeving!

Op school wordt de laatste jaren hard gewerkt aan een veilige (leer)omgeving.

Wat bedoelen we eigenlijk met 'veilige' omgeving? Een veilige omgeving, die bepaald en ingevuld wordt door de meester of juf van de groep. Ja, natuurlijk is het hele team daar druk mee bezig door gebruik te maken van de methode.

Verder wordt het duidelijk kenbaar gemaakt aan de gevel van het gebouw.

Kan het ook zonder methode?

Allerlei instanties hebben protocollen geschreven, uitgegeven en nu worden ze

gebruikt voor leerlingen. Ze moet leren, weten, hoe veilig ze zich voelen. Vergeet vooral niet al het geleerde toe te passen. Want dan zijn ze veilig en werken ze op een veilige school? Hebben we er wel eens bij stilgestaan of dat werkelijk zo is! Ook buiten het gebouw?

De methode schrijft voor dat er elke week aandacht moet zijn voor het creëren van een veilige omgeving. Door gesprekjes, rollenspellen of andere hedendaagse hulpmiddelen worden die gewenste situatie gepropageerd. Ik vraag me dan toch af of het gewenste effect wel bereikt wordt.

De gedachte komt bij me op; waarom zijn we er zo druk mee bezig? Antwoord kan zijn: Het is op school niet veilig! Het zal bij ons niet gebeuren dat het onveilig wordt, dus langs de weg van het gebruik van een methode voorkomen we de ellende. Pestgedrag wordt niet getolereerd! De kinderen moeten niet met pijn in de buik rondlopen, omdat ze bang of angstig zijn voor andere, dominante klasgenoten!

De leerkracht als begeleider/leider

Je bent leerkracht, en heb je weleens de tijd genomen om rustig de groep te observeren. Ja, kijk maar eens goed rond, noteer wat je ziet, en wat de leerlingen doen en wat de aanleiding is voor bepaald

gedrag. Neem goed in je op wat het effect van actie / reactie is. (Besef ook dat de groep of de leerling jou ook in de gaten houdt). Wie goed kan observeren en daarna kan analyseren komt tot de ontdekking dat er een strijd heerst, een rangordestrijd. Mag je dan de conclusie trekken dat het niet echt veilig is binnen die groep? Misschien vind je die rangordestrijd niet passen in je groep of school. Toch ontkom je er niet aan dat die rangordestrijd er is. Dus bedenk een strategie om het probleem langs een effectieve weg op te lossen. Gebruik geen geforceerde, aangeleerde strategieën. Straffen bij het niet naleven van regels heeft evenmin effect. Opmerkingen met woorden als 'dit hadden we niet afgesproken', als het 'fout' gaat.

Die rangordestrijd kan ontstaan uit: aandacht te kort, rangorde thuis, je laten gelden omdat je niet slaagt in je omgeving, tegenvallende leerresultaten, het recht van de sterkste. En zo zijn er wellicht nog meer aanleidingen te vinden voor die rangordestrijd. Is de rangordestrijd dan zo slecht? Nee, eigenlijk niet. Het probleem is: hoe ga je als kind om in deze situatie? Hoe ga jij er als leerkracht mee om?

Als leerkracht ben jij de begeleider/leider van de groep, een groep kinderen.

Het is misschien te vergelijken met een herder met zijn schapen. Hij loopt voorop, de bok volgt met daarachter de andere schapen. Hij kent ze, verzorgt ze, aait ze, leidt ze, brengt ze naar een gebied waar ze kunnen grazen. En aan het eind van de dag terug naar de schaapskooi. De schapen vertrouwen hem.

Zo zal het ook moeten zijn binnen de groep(kinderen). De leerkracht is de begeleider/leider, en niemand anders.

Het oogcontact is onmisbaar

Ik zou willen pleiten voor een voorbeeldgedrag van de leerkracht. Geef ze het vertrouwen dat ze zelf een plek uitzoeken in het lokaal. Geef aan dat je vertrouwen hebt in de keuze, die ze samen maken; het bij elkaar zitten dus. Het maakt niet uit met z'n drieën, met z'n tweeën misschien wel alleen. Geef direct aan dat er ook momenten zijn dat er gewisseld wordt. Voor even of voor een langere tijd. Maak wel duidelijke afspraken, en vooral complimenten als het goed gaat.

Vergeet dat vooral niet. Maar bovenal blijft het belangrijk dat er oogcontact is tussen de groep/het kind en de leerkracht. Dus pleit ik voor deze opstelling: alle gezichten richting bord. Door oogcontact bereik je het kind, voorkom je narigheid. De herder houdt steeds zicht op de kudde, ook al heeft hij een of meerdere goed opgeleide honden bij zich.

Zo was vroeger op de snelweg de rijkspolitie aanwezig in z'n witte Porsche. Dat oogcontact van die mensen deed wonderen! Pas op voor de witte muis!

Dit is de vierde column in de serie *Je school, je lust en je leven*.

Stelling

We legden de onderstaande stelling van onze columnist, beleidsmedewerker, mediator en gastdocent Hettie Sipman voor aan de andere professionals van Stichting Veilig Onderwijs.

‘Kinderen die zich nooit onveilig voelen, worden geen weerbare volwassenen’

REACTIE Kelly van der Zee (toegepast psycholoog, adviseur en studiebegeleider)

“Onveiligheid is een breed begrip en daarom niet altijd goed of altijd slecht te noemen. Het is eerder een grijs gebied waarin zowel een positieve als negatieve ontwikkeling kan voorkomen. Soms kan het zelfs nuttig zijn om in gevaarlijke of spannende situaties een juiste inschatting te maken.”

“We hebben bijvoorbeeld allemaal in meer en mindere mate het gevoel gehad onveilig te zijn, doordat we ons schaamden voor een verkeerde inschatting of voor een negatieve uitkomst na een gemaakte keuze. Anderen stellen je dan gerust of denken met je mee. In dat geval zou je de positieve overtuiging kunnen ontwikkelen dat het een naar gevoel is, maar dat mensen je evengoed steunen of dat foutjes maken mag en kan.”

“Het is echter anders wanneer er sprake is van onveiligheid door bijvoorbeeld pesten waarin diezelfde schaamte door anderen als leuk of onschuldig gezien wordt, doordat ze je uitlachen, rijmpjes verzinnen of het uitvergroten. In dat geval zou je de negatieve overtuiging kunnen ontwikkelen dat je beter niks kan doen of dat je niet goed genoeg bent. In deze situatie word je niet aangemoedigd om te blijven proberen. Onveiligheid heeft dus ook veel te maken met hoe ermee omgegaan wordt door jezelf en door anderen.”

REACTIE Isabelle Hulsman (MfN-Registermediator, coach en counsellor)

“In mijn optiek ben je weerbaar wanneer je met de juiste balans reageert op interne en externe prikkels. Zo zijn er verschillende vormen van weerbaarheid. Fysieke weerbaarheid heeft te maken met jezelf fysiek weren, maar ook je lichaamsbewustzijn en het voelen van zelfvertrouwen. Emotionele weerbaarheid gaat over het tijdig (h)erkennen van je emoties en omgaan met negatieve emoties.”

“Bij sociale weerbaarheid kijken we naar het respectvol omgaan met anderen, zowel verbaal als non-verbaal. En dit zijn allemaal op zich weer bouwstenen voor mentale weerbaarheid: een positief zelfbeeld. Het respectvol omgaan met negatieve emoties en met anderen, maken dat je met een juiste balans kunt reageren op interne en externe prikkels.”

“Groei, ook van weerbaarheid, ontstaat door ervaringen opdoen en daarvan leren. Je leert reageren op interne en externe prikkels. En je leert wat de ‘juiste balans’ is door daar terugkoppeling over te krijgen. Door zelfreflectie, maar ook van opvoeders thuis en vanuit de schoolomgeving. Het is voor dit leerproces niet nodig dat situaties ‘onveilig’ moeten zijn. Het leven zelf, zonder onveiligheid, is al een perfecte leerschool, vol met waardevolle ervaringen, om een weerbare volwassene te worden.”

REACTIE Charine Resink
(coach en arbeidsmediator MfN)

“Deze stelling zegt dus: om een weerbare volwassene te worden, is het nodig dat je je in je leven onveilig moet hebben gevoeld. Ik zou daarnaast kunnen stellen: om een weerbare volwassene te worden, is het nodig dat je je in je leven voldoende veilig voelt.”

“Een kind heeft een natuurlijke ontwikkelingsdrang. Het gaat regelmatig zover totdat het kind zelf, of de omgeving, de omstandigheid of een andere persoon zegt: ‘stop’. Naar mijn mening word je vooral weerbaar als je die dikke matras van veiligheid voelt. Je kunt je een tegenslag, of afwijzing veroorloven. Je valt nooit echt hard.

Het is mooi als je in jonge jaren kan oefenen. Dat je creativiteit ontwikkelt en uithoudingsvermogen traint. Dat je ervaart dat je van moeilijke situaties leert en sterker kan worden. Dat je trouw kan zijn aan je eigen waarden en die durft te verdedigen. Tot zover worden we wijs en weerbaar met het bekende vallen en opstaan.”

“Maar wat als je die basisveiligheid niet mee krijgt, of als je traumatische ervaringen opdoet? Dit kan zo’n impact hebben, dat dit het kind beschadigt en dus ook de weerbaarheid kan verstoren. Word je extra weerbaar door meer of ergere onveilige situaties? Niemand is gelijk. De een kan meer aan dan de ander. Maar voor iedereen is er een omslagpunt. Dan is het ‘te’. Veiligheid is de basis, daar word je het sterkst van.”

“Aan ouders en opvoeders de uitdaging om het kind te laten avonturieren met behoud van basisveiligheid en vertrouwen.”

REACTIE Ellenor Spreeuw
(gastdocent, trainer en coach)

“Het is afhankelijk van wat je onder “onveilig” verstaat. Ik denk dat een kind zich afhankelijk van de leeftijd in bepaalde situaties zich niet prettig, ongemakkelijk of onzeker kan voelen en als de situatie zich ten goede keert ze daardoor ook weerbaar worden.

Maar onveilig voelen als “must” vind ik te ver gaan. Als je het omdraait en stelt dat kinderen die zich regelmatig onveilig hebben gevoeld die doorgaans weerbaarder worden dan zal dat inderdaad zo zijn. Maar ook dat is geen garantie. Kinderen kunnen ook beschadigd raken hierdoor.”

REACTIE Hettie Sipman (mediator, gastdocent, beleidsmedewerker en columnist SVO)

“Ik ben het eens met de stelling. Hoe veilig voelde jij je bovenop de hoge duikplank in het zwembad vlak voor je er voor het eerst afsprong? Hoe veilig voelde jij je bij de spreekbeurt op school? Hoe veilig voelde jij je als je langs een groepje jongens liep die nare opmerkingen maakten? Leren is eng en vaak per definitie onveilig, omdat je dingen gaat doen die je nooit eerder hebt gedaan. De beloning van leren, is succeservaring. Die zal er niet altijd zijn, maar als de succeservaringen vaak genoeg voorkomen, bouw je aan het vertrouwen en het doorzettingsvermogen om verder te leren. Het is de taak van het onderwijs om kinderen bloot te stellen aan nieuwe ervaringen en hierbij te zorgen voor een haalbare, maar ook uitdagende succeservaring. En leren falen, is ook belangrijk. Al is het maar om te ontdekken dat het vooral gaat om wie je bent en niet om wat je wel of niet kan.”

Wilt u ook reageren op de stelling? Stuur uiterlijk 1 augustus 2021 uw reactie van maximaal 250 woorden naar redactie@stichtingveiligonderwijs.nl.

(Anonieme inzendingen plaatsen wij niet en wij behouden het recht om inzendingen te weigeren of in te korten).

Vijf vragen ... en antwoorden over de Staat van het Onderwijs 2021

Op 14 april publiceerde de Onderwijsinspectie haar rapport *de Staat van het Onderwijs 2021*. Daarin de oproep om door de coronacrisis het onderwijs structureel te verbeteren. Veel zorg is er bij de Inspectie over onder meer de lees- en rekenvaardigheden van leerlingen in Nederland.

In het lijvige rapport ook aandacht voor 'de staat' van het vak Burgerschap dat kennis en respect voor verschillen in godsdienst, afkomst en seksuele gerichtheid bij wil brengen en sociale en maatschappelijke competenties wil ontwikkelen bij leerlingen, en voor sociale veiligheid in het onderwijs (*Lees de paragrafen op pagina 22 van de Staat van het Onderwijs 2021*).

Daan Jansen, woordvoerder van de Onderwijsinspectie, beantwoordde in april kort na de publicatie vijf vragen van Chris Reinders naar aanleiding van de notities en opmerkingen in het rapport over het vak Burgerschap en de sociale veiligheid op scholen.

Chris: "Inzicht in de resultaten van Burgerschap is bij veel scholen en onderwijsinstellingen onvoldoende, staat in het rapport. Wat is de reden of de oorzaak daarvan?"

Chris: "Scholen hechten verschillend belang aan Burgerschap, is uit het rapport op te maken. Hoe kan dat? Burgerschap is toch wettelijk verplicht?"

Chris: "Vanwege de sluiting van de scholen en het online onderwijs in het voorjaar vorig jaar, zijn er zorgen over de veiligheidsbeleving. Hoe groot zijn die zorgen?"

Daan: "De inspectie heeft daar geen onderzoek naar gedaan. In het algemeen kan worden gesteld dat op het terrein van burgerschap nog weinig traditie bestaat om te denken vanuit specifiek en geconcretiseerde leerdoelen, en het volgen van de mate waarin leerlingen deze doelen bereiken. Zo'n benadering kan helpen het onderwijs zo goed mogelijk af te stemmen op wat leerlingen nodig hebben. Het wetsvoorstel waarin de burgerschapsopdracht voor het funderend onderwijs opnieuw wordt geformuleerd, vraagt van scholen de resultaten van leerlingen ook op dit punt in kaart te brengen."

Daan: "De inspectie stelt enerzijds vast dat scholen Burgerschap aandacht geven, en anderzijds dat de mate waarin en manier waarop veel verschillen laat zien. In het overgrote deel van de gevallen voldoen scholen dus aan wettelijke eisen. Het beeld is echter ook dat, hoewel scholen aan wettelijke eisen voldoen, de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs versterking nodig heeft. Om die reden is een wijziging van de wet in voorbereiding, waarin de wettelijke opdracht nader wordt toegelicht. Het wetsvoorstel is aangenomen door de Tweede Kamer en wacht op het moment van schrijven (medio april 2021) voor behandeling bij de Eerste Kamer."

Daan: "Het is van belang dat, juist als leerlingen weinig of minder regelmatig op school zijn, scholen de sociale veiligheid van de leerlingen en de beleving daarvan goed volgen. De aan corona-gerelateerde omstandigheden kunnen het welbevinden van leerlingen negatief beïnvloeden, en ook moet voorkomen worden dat leerlingen 'buiten beeld' raken of signalen dat het niet goed gaat, niet of te laat worden opgemerkt."

Daan: "De aandacht waarvoor de Inspectie pleit, is gebaseerd op het gegeven dat de contacten tussen leraren en leerlingen zodanig kunnen zijn dat signalen onvoldoende worden opgepikt, dat de

gebruikelijke manieren waarop scholen de veiligheid borgen mogelijk niet toereikend zijn in de omstandigheden waarvan sinds vorig voorjaar sprake is, en leerlingen mogelijk andere of meer risico's lopen.”

Chris: **“Veel scholen hebben vanwege de sluiting in het voorjaar van 2020 de veiligheidsmonitoring niet uitgevoerd. En de Inspectie heeft niet handhavend opgetreden. Waarom niet? Dienen scholen over dit jaar wel weer een monitoring uit te voeren?”**

Daan: **“De monitoring vindt op veel scholen plaats in het voorjaar. Ook de metingen die veel scholen gebruiken zijn daarop ingericht. Dat betekent dat het voor scholen niet altijd mogelijk was de monitoring uit te voeren. Als dat het geval is, dan houdt de Inspectie daar rekening mee. Ook is van belang dat monitoring een middel is om de wettelijke zorgplicht voor de sociale veiligheid vorm te geven. Die opdracht is onverkort van belang, ook als monitoring niet mogelijk was. De inspectie heeft scholen daar ook op gewezen. Gedurende schooljaar 2020/2021 gaat de inspectie ervan uit dat realisering van de wettelijke monitoringsverplichting wel mogelijk is, en spreekt scholen die in gebreke blijven daarop zo nodig aan.”**

Chris: **“Er is de afgelopen jaren een duidelijke stijging in de uitvoering van de**

De Staat van het Onderwijs

veiligheidsmonitoring, staat in het rapport. Maar nog steeds doen niet alle scholen die monitoring. Waarom niet? Wat is de reden of de oorzaak daarvan? Wat doet de Inspectie daaraan?”

Daan: **“Als scholen geen uitvoering geven aan de wettelijke verplichting tot monitoring, spreekt de Inspectie hen daarop aan. Aanvankelijk is, zoals in het toezicht te doen gebruikelijk, rekening gehouden met voldoende gelegenheid voor realisering van nieuwe wettelijke eisen. In de afgelopen twee jaren was dat niet meer het geval.”**

Daan: **“In situaties waarin scholen aanvankelijk in gebreke bleven, bleek dat vaak te maken te hebben met onvoldoende bekendheid met de nieuwe wettelijke verplichting, of organisatorische omstandigheden (de school monitort wel, maar verzuimde ervoor te zorgen dat de gegevens bij de inspectie terechtkomen). Nu voldoende gelegenheid was voor realisering van de wettelijke monitoringsverplichting, treedt de Inspectie handhavend op.”**

Lees het volledige rapport de Staat van het Onderwijs 2021 op: www.onderwijsinspectie.nl

'Een open gesprek werkt beter dan strafmaatregelen.'

Door Chris Reinders

Ze noemt het een 'beweging binnen het Corderius College'. Twee jaar geleden nam Esther Ocheng het initiatief om met een divers samengestelde groep leerlingen en een aantal docenten met enige regelmaat te praten over discriminatie, racisme en onveiligheid. "Ik wil recht doen aan mensen. Ervoor zorgen dat iedereen goed met elkaar omgaat. Humanisering is het woord. Dat zit heel diep in mijn hart," aldus de muziekdocent en vertrouwenspersoon van de middelbare school in Amersfoort.

De afgelopen jaren ging de 'beweging' nog naamloos door het leven. Maar sinds dit schooljaar is zij bekend als de Duo Penotti groep. "De naam is bedacht door een leerling. Bij de keuze ervan ging hij uit van de afkomst van leerlingen. En als je die doortrekt: aan alle kleuren van de regenboog, want ook LGBTQi (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, interseks en ander vormen van seksualiteit) hoort erbij. Ook zij hebben te maken met discriminatie of ervaren onveiligheid. Ik vond het een goed idee om die kant van diversiteit samen te voegen met afkomst als diversiteit. En dat gaat ook prima samen," zegt Ocheng.

Kun je uitleggen wat Duo Penotti is. Hoe ben je dit schooljaar gestart?

"Het is een groeiende groep leerlingen en docenten die met elkaar willen nadenken over veiligheid op school. Tijdens wekelijkse bijeenkomsten worden verhalen gedeeld over discriminatie, racisme en gevoelens van onveiligheid zowel binnen als buiten de school. Leerlingen willen zichzelf kunnen zijn en zich veilig voelen: een heel belangrijke voorwaarde om te kunnen leren."

"Ik heb vorig jaar augustus via nieuwsbrieven van het Corderius College alle docenten en leerlingen

uitgenodigd die het onderwerp belangrijk vinden en erover willen praten. Daar reageerden vierentwintig leerlingen en twaalf collega's op. In de eerste bijeenkomst hebben we bepaald wat we willen bereiken en welke toon we willen zetten. En de appgroep is toen gestart: die loopt parallel aan de wekelijkse bijeenkomsten en bestaat inmiddels

uit zo'n tachtig leerlingen en docenten. Vervolgens hebben we een etappe van zeventien kilometer gelopen van de Walk of Wisdom, een eigentijdse pelgrimstocht bij Nijmegen. Tijdens de wandeling was er volop gelegenheid om tot rust te komen en om vanuit die rust de verbinding te zoeken. We verbleven in het Emmausklooster in Velp.

Daar hebben we ook een aantal workshops gehad. Daarin leerden leerlingen te delen, maar ook om vragen te stellen. Verder leerden ze om overeenkomsten te zoeken en om elkaar op een andere manier te ontmoeten. Die workshops zijn afgesloten met een leerlingarena. Die vormde het hart van de start van Duo Penotti.”

Welke vorm heb je gekozen voor die leerlingarena?

“Ik heb drie leerlingen op een stoel gezet met een vraag. De andere leerlingen kregen de taak om verhelderende vragen te stellen en om te reageren. De mate van openheid en het onderlinge respect waren ontroerend. We hebben daarna in de eerste activiteitenweek een leerlingarena georganiseerd hier in de school. Die was verhelderend, zeker ook voor de docenten. Velen hadden geen idee wat er speelt bij leerlingen.”

Wekelijks is er dus een bijeenkomst van de Duo Penotti groep. Wat doen jullie dan? En welke verhalen komen er zoal voorbij?

“We hebben de paarse vrijdag op school voorbereid en de vastenkalender uitgewerkt. Het thema daarvan was veiligheid. De verhalen gingen over discriminatie en vooroordelen. In de dagopeningen werden de teksten besproken. Wekelijks behandelen we een specifiek verhaal waar leerlingen mee komen. Daarbij leer ik ze om ook naar de andere kant ervan te kijken. Bijvoorbeeld de situatie met de buschauffeur die heel bewust leerlingen liet staan. Verontwaardiging, natuurlijk. Ik vraag dan: ‘heb jij weleens met de buschauffeurs gepraat’. Ik weet nog dat een tijdje terug in het nieuws was dat chauffeurs zo’n strak schema hadden dat ze geen tijd hadden om naar het toilet te gaan. Dat weten de leerlingen niet. Op het

moment dat je beide kanten van een verhaal kent, dan kun je bij elkaar komen en weer verder gaan.”

“Een ander voorbeeld is snitchen of verraden. Dat is een taboe onder leerlingen. De grens tussen wanneer je een situatie in de klas of op school aankaat en wanneer niet, slaat een beetje door naar ‘laat maar’ en ‘doe maar niet’. Laatst kwam er een meisje bij mij die racistische opmerkingen naar haar hoofd kreeg geslingerd. En als ze er wat van zei, dan was de reactie van de anderen dat ze overdreef. Ze werd daar onzeker van en wilde mijn mening. Ik heb voorgesteld om te gaan praten. Een open gesprek werkt in het algemeen veel beter, dan strafmaatregelen. Ik weet nog niet of het gesprek er komt. Maar ze was nooit bij mij gekomen en had er nooit zo openlijk over gepraat als we Duo Penotti niet hadden gehad.”

Gaan de leerlingen die de bijeenkomsten van Duo Penotti bijwonen ook met de verhalen de klas in? En hoe gaan die verhalen verder de school in?

“Onder vrienden zeker. Ik denk niet dat de deelnemers van Duo

Penotti meteen alle onderwerpen in de klas bespreken. Wel wordt nu het idee opgepakt om een mentorles te geven in de brugklassen over veiligheid: daarin worden de vertrouwenspersonen voorgesteld en de Duo Penotti deelnemers vertellen hun verhalen over de onzekerheid die ze kenden in de brugklas. En de verhalen gaan verder de school in als we tijdens de laatste studiedag van dit schooljaar een tweede leerlingarena organiseren.”

Wat wil je uiteindelijk bereiken met Duo Penotti?

“De mogelijkheid om verhalen te delen en om de veiligheid te vergroten. Leerlingen weten nu dat er een plek is waar ze over discriminatie, racisme en over onveiligheid kunnen praten. Ik vind het ook belangrijk dat leerlingen leren een antwoord te geven op een situatie waarin zij gediscrimineerd worden of zich onveilig voelen. Dat ze dat gevoel niet afkappen en ergens boos gaan zitten zijn, maar dat ze stappen ondernemen, in hun kracht gaan staan en iets doen.”

Leerlingen over Duo Penotti

Jing Li: “Mijn mindset is veranderd: ik heb zelf ook vooroordelen, maar dat wordt minder. Ik ben me nu meer bewust ervan en probeer daarnaar te handelen. Mijn houding veranderd: meer bewust respectvol.”
Marinthe: “Ik sloot mezelf af en was wie anderen wilden dat ik was, maar na alle gesprekken over jezelf zijn en veiligheid en vragen die werden gesteld, ben ik opengegaan. Het bevalt met heel goed en het maakt mijn klasgenoten niet zoveel uit als ik dacht.”
Noelle: “Ik spreek mensen die een vervelende/discriminerende opmerking maken aan. Ik let zelf ook meer op welke dingen ik wel of niet zeg, ik wil niet kwetsen. Ik let meer op hoe dingen binnenkomen bij anderen.”
Salina: “Ik vind de groepsapp heel goed: er wordt veel gereageerd op posts en dan stel jij vragen waardoor ik anders na ga denken. Docenten bij de voornaam noemen, maakt ook wel uit: je voelt je meer gelijk. De docenten zijn er nu niet om te oordelen, maar om met je te praten.”

Reactie van Esther Ochong op de uitspraken van de leerlingen. “Ze zijn zich bewust van de eigen vooroordelen en veranderen daardoor van houding. Woede wordt gerelativeerd door een ander perspectief. Leerlingen die meer zichzelf durven zijn en opstaan tegen pesten en discriminatie van medeleerlingen. En er is meer vertrouwen in docenten en daarmee ook grote openheid in de groep.”

Met beleid te werk gaan, Paul van Gestel

‘Met mensen werken vind ik leuk. Dat is ook spannend.’

Door Chris Reinders

Een jaar terug maakte Paul van Gestel zijn entree bij Stichting Veilig Onderwijs als beleidsmedewerker. Onlangs startte hij met zijn eerste klus voor de stichting: een veiligheidsplan schrijven voor een onderwijsinstelling in Waalwijk. Het is een soort proeve van bekwaamheid voor hem. Ik ben een groentje, zegt hij met enige zelfspot. “Maar op basis van mijn ervaring als docent en coach weet ik wel hoe het er in een school aan toegaat. En ik heb de kennis in het begeleiden van reorganisatie- en optimalisatieprocessen.”

De deur van de woonboerderij gaat na kort bellen met een forse zwaai open. De welkomstgroet gaat vergezeld van een vriendelijke lach. De gang geeft toegang tot meerdere ruimtes. De keuken is de eerste stop. Van Gestel zet het espressoapparaat in werking en weldra maakt het geratel van de bonen een verdere kennismaking voor even niet mogelijk. Plaats van handeling is het Drentse Gees: vanuit Utrecht eerst naar Zwolle, daarna Meppel aanhouden en vervolgens richting Hoogeveen. Van Gestel en zijn vrouw zijn twee jaar geleden neergestreken in het piepkleine dorp. “Een winkel is hier niet. Voor de boodschappen moeten we naar een dorp verderop.” Vijfhonderd inwoners telt Gees onder wie de dochter, de schoonzoon en de kleinkinderen van Van Gestel en zijn vrouw.

Hoewel de ‘schrijfopdracht’ de aanleiding was om Van Gestel op te zoeken, verschuift de aandacht tijdens het samenzijn meer en meer naar wat hem het meeste boeit en bezighoudt:

het coachen van mensen. “Met mensen werken, vind ik leuk. Dat is ook spannend. Veel leuker dan het schrijven van een beleidsstuk,” grijnst Van Gestel aan het einde van een uitgebreid en openhartig gesprek.

Coach

“Ik ben een coach,” zo typeert Van Gestel zichzelf zonder enige aarzeling. Dat zit in hem, dat is zijn ‘passie’. Eerst als ICT’er bij ABNAMRO en later in diverse managementfuncties die hij bekleedde, merkte hij dat de ‘menskant’ ervan hem bovenal interesseerde en fascineerde. De keuze voor het coachen en begeleiden van mensen was uiteindelijk niet meer dan logisch.

En hij ontwikkelde zich de afgelopen jaren steeds verder in het vak van coachen. Neurofeedback training & coaching was een volgende stap en het mediatorschap die daarna. “Wat mij drijft in dit werk, is om mensen gelukkiger te maken. Als dat lukt, dan ben ik ook gelukkig.”

“Mijn uitgangspunt bij het coachen en begeleiden is: mensen hebben zelf het stokje in handen. En als ze dat verloren hebben, dan moeten ze dat zien terug te vinden. Ik kan daarbij helpen en ze begeleiden in het zoeken ernaar, maar elk mens is de dirigent van zijn of haar eigen leven.”

Docent

Twee jaar lang stond Van Gestel voor groepen mbo-studenten in de doorstroomvariant naar het hbo en doceerde het vak sportmanagement. In de daaropvolgende jaren werd hij regelmatig ingehuurd om docenten te begeleiden en te coachen. Hij heeft in die periode veel ‘trieste gevallen’ meegemaakt. Opvallend genoeg ook vaak oudere docenten die bij de overgang naar een ander schooltype, bijvoorbeeld van het voortgezet onderwijs naar het mbo, het moeilijk kregen voor de klas of volledig werden weggeblazen.

Een docent moet volledig bekend zijn met de inhoud van het vak, stelt Van Gestel. Hij of zij moet er als het ware 'boven hangen'. "Dat is het allerbelangrijkste. Je moet honderd procent zeker zijn in kennis en kunde. Een ander aspect is het klassenmanagement. Dat moet je als docent doen vanuit 'je zijn'."

"Je moet authentiek zijn en blijven en jezelf ook goed kennen. En je moet kunnen analyseren hoe een klas in elkaar steekt. Wie er precies voor je zitten. Daar moet een docent gevoel voor hebben. De een heeft dat, een ander niet. Helaas heeft niet elke docent daarbij de uitstraling en het charisma om boven een groep te staan. Dat gemis moet

dan op een andere manier gecompenseerd worden. Dat moet een docent van zichzelf weten. Je ervaart veiligheid voor een klas als je verbinding hebt met de leerlingen of de studenten. Ik kom nog weleens studenten van destijds tegen. Die ontmoetingen zijn veelal heel plezierig. Dat geeft me een warm gevoel. De band is er na al die jaren nog steeds."

"Ik heb drie seizoenen de trainers van de voetbal-academie van FC Twente op mentaal gebied gecoacht en begeleid (van 2009 tot 2012). Ook voor hen is verbinding maken belangrijk. Aan de trainers vroeg ik bijvoorbeeld: 'met wie heb je vandaag contact gehad, waarom met hem en

waarom niet met de anderen, wat heb je met hem besproken en hoe'. Door daarover na te denken, leerden ze om te communiceren met hun spelers en om verbinding te maken. Als coach van sporters probeer ik altijd een gezamenlijk belang te creëren: 'waar gaan we met elkaar voor, wat is het traject dat we volgen en hoe neem je elkaar daarin mee'. Dat zijn de vragen waarop je als team de antwoorden moet hebben. (Van Gestel is manager Topsport en Talentontwikkeling bij Nederlands Handbal Verbond, NHV). Een klas heeft naar mijn mening ook een gezamenlijk doel: overgaan en het diploma halen. Je zit in een groep en neemt elkaar mee naar het eind. Zo zie ik dat."

Sociaal Veiligheidsbeleid

Manitobadreef 11, 1ste etage
3565 CH UTRECHT
Tel: 0346 550 655

www.stichtingveiligonderwijs.nl

Sociaal Veiligheidsbeleid

Versie 1.0

Verantwoordelijkheid & beheer
Schooldirectie

Evaluatie en herziening
Minimaal één keer per jaar

Plan

Van Gestel noemt zijn eerste taak voor Stichting Veilig Onderwijs 'pittig'. Voor het schrijven van het veiligheidsplan voor de onderwijsinstelling in Waalwijk, moet hij eerst boven water zien te krijgen wat de school al heeft vastgelegd en beschreven heeft. Een aantal werkgroepen in de school voorziet Van Gestel nu met enige regelmaat van de benodigde informatie.

"Daarbij kijk ik onder meer naar de onderdelen die volgens de wet in een sociaal veiligheidsplan moeten staan. De school heeft een specifiek beloningssysteem voor het gedrag van haar studenten: een extra herkansing voor een tentamen is een voorbeeld daarvan. Heel bijzonder. Dat systeem wil ik straks ook terugzien in het beleid van de school."

"Uiteindelijk is het doel dat er in die school

een betere wereld ontstaat.

Een gestructureerde wereld
waardoor iedereen op

de juiste wijze de veiligheid
in school uitdraagt."

"We leggen niets op. Het is niet zo dat ik een handboek schrijf en tegen de school zeg: 'zo, dit is het.' Dat werkt niet. De opdracht is om samen een

sociaal veiligheidsplan op te stellen.

Belangrijk is ook om de verschillende functies goed aan elkaar te koppelen. Dat is daar ook een van de mankementen. Ik ga bekijken hoe het een en ander precies is ingericht en hoe de functies, zoals die van de mentor onder andere, verbonden zijn."

"Ik heb onlangs op internet gekeken naar plannen van scholen op het gebied van de sociale veiligheid. Er zijn hele grote verschillen. Ik weet niet wat goed is en wat niet. Het hangt er naar mijn idee vanaf wat scholen hebben meegemaakt: geweld tussen studenten of geweld tegen docenten, of dat van ouders. Een school moet zich herkennen in wat is opgeschreven. En belangrijk is natuurlijk dat de wettelijke voorwaarden erin staan."

"Het doel van deze opdracht is om er uiteindelijk voor te zorgen dat er in de school in Waalwijk een betere wereld ontstaat. Een gestructureerde wereld waardoor de school op de juiste wijze de sociale veiligheid kan waarborgen en die ook kan uitdragen."

Over Paul van Gestel

'Paul van Gestel is sinds 2006 de drijvende kracht achter Verbeter Presteren (VP). Hij traint en coacht (top)talenten in de sport, managers uit het bedrijfsleven en iedereen die ondersteuning wil op het mentale vlak.

Paul is een trainer/coach die met overtuigende commitment en inspiratie zijn klant centraal heeft staan. Met meer dan 25 jaar topsportervaring en 20 jaar ABNAMRO ICT ervaring staan de functies als trainer/coach, projectmanager, veranderingsmanager en portfoliomanager centraal in zijn loopbaan.' Bron: folder VP.

www.verbeterpresteren.nl; info@verbeterpresteren.nl

Dit is het eerste gesprek in een serie met de beleidsmedewerkers van Stichting Veilig Onderwijs.

Alle kinderen zijn leuk

'Vertel eens, waarom is jullie kind zo'n leuk kind?' Dat is altijd de eerste vraag die ik als directeur stel tijdens een kennismakingsgesprek met ouders die een andere school zoeken. Te vaak zijn ouders verrast door de vraag, omdat het daar vaak niet (meer) over gaat. Fijn om het dan te kunnen hebben over hoe behulpzaam het kind is en hoeveel humor het heeft.

Toch zijn het vaak de ouders met kinderen die iets extra's van een school vragen die op zoek gaan naar een andere school. Ik heb geleerd tussen de regels door te lezen. Even kort door de bocht: Een kind dat wordt omschreven als autonoom heeft moeite met autoriteit. Een kind met een groot rechtvaardigheidsgevoel kan een kort lontje hebben en vastzitten in het eigen gelijk. Dan weet ik dat wij als school met de ouders van dit kind korte lijntjes moeten hebben. Dit kind en deze ouders willen en verdienen vaak een nieuwe start waarbij het enorm belangrijk is dat er op de nieuwe school een veilige plek is. Een goed begin is het halve werk.

Een goed begin begint met het kennismakingsgesprek dat ik altijd samen met de intern begeleider voer. Het is zaak om dan goed door te vragen en eerlijk te zijn tegen ouders over wat je als school wel en niet kan bieden. Wat verwachten ouders van de school? Kan je dit waarmaken? Dit is hét moment om deze zaken duidelijk op tafel te leggen en eventuele afspraken vast te leggen. Er zijn ouders die niet helemaal eerlijk zijn, maar dat zijn uitzonderingen is mijn ervaring. Ouders willen graag dat het goed gaat met hun kind en weten dat het daarom belangrijk is om open en eerlijk te zijn.

Als je goed met de ouders kan samenwerken kan je ver komen. Zo heb ik een autonoom kind met een groot rechtvaardigheidsgevoel die was

vastgelopen op een andere school, met succes, maar met veel vallen en opstaan, op mijn school de basisschoolperiode af kunnen laten maken. Dat heeft veel energie van iedereen gekost, maar door steeds te blijven zoeken naar wat wél werkt en proactief te blijven afstemmen met ouders is het gelukt! We hebben een afkoelplek gecreëerd en een duidelijk stappenplan gemaakt, waarin het bellen van ouders ook een plek had. Zo hebben we het echt als school en ouders samengedaan. Alle kinderen zijn leuk, vooral als ze in een omgeving zitten die veilig genoeg is om je leuke kanten te kunnen laten zien.

Hettie Sipman is eigenaar van Mississippi Mediation&Interim, www.mississippi.nu.
Dit is de eerste column van Hettie.

Boeken – maken - wijzer

Door Chris Reinders

Carlo Willemsen, *De Treiter Stoppers*

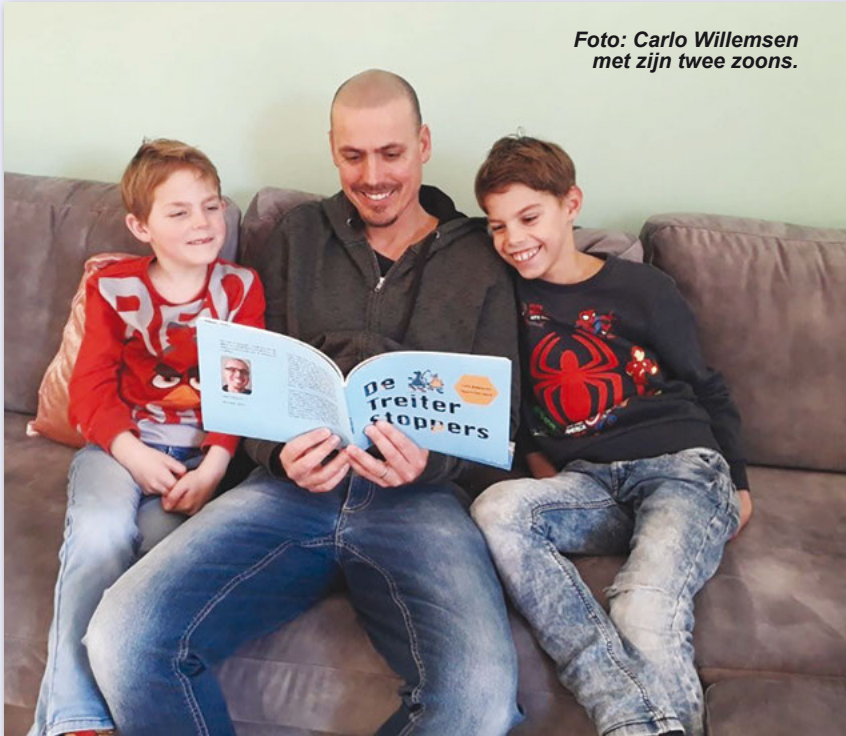

Foto: Carlo Willemsen met zijn twee zoons.

Er valt ook zeker wat te lachen, zegt kinderboekenschrijver Carlo Willemsen (39) over zijn onlangs verschenen *De Treiter Stoppers*. In dit voorleesboek voor groep 3 en 4 krijgt de pestkop in de fictieve dierentuin ZoeBieDoe uiteindelijk zijn trekken thuis.

Ook in zijn vorige kinderboek stond pesten centraal. Eigen ervaring speelt bij de keuze van het thema nadrukkelijk mee. "Nu is er veel aandacht voor pestgedrag op scholen. Er wordt veel over gepraat. Dat zie ik in de basisschool van mijn twee kinderen, maar dat was in de tijd dat ik op school zat wel anders. Ik was soms zelf de pineut en als dat niet het geval was, dan treiterde ik mee met de anderen. Leraren hadden dat veelal helemaal niet door." (Het volledige interview op www.stichtingveiligonderwijs.nl. Daarop ook over aanschaf van het boek.)

Carlo Willemsen, *De Treiter Stoppers*. Uitgave van de Nederlandse Sportboekenclub NSC (www.nscboeken.nl). Illustraties zijn van Quirit, pseudoniem van de Belgische cartoonist Jean Marie Matheus.

Sonja Zwart,
Zie hoe mooi ik ben.
Hoe werkelijk begrip voor leerlingen alles verandert.

... Omdat ik ook mijn collega's soms zag worstelen en dingen zag en hoorde die mij verdriet deden, besloot ik dit boek te schrijven met als doel dat leerlingen en docenten elkaar leren begrijpen. Als dat namelijk het geval is, en ik zelf ervaren, kunnen ze gaan samenwerken op een manier waar iedereen blij van wordt en waarbij ieders behoeften worden gehoord. Voor iedereen die, op wat voor manier dan ook, werkt of samenleeft met jonge mensen, is uit dit boek iets te halen dat behulpzaam kan zijn bij het (opnieuw) met elkaar in verbinding komen. (Bron: www.sonjazwart.nl).

Sonja Zwart, *Zie hoe mooi ik ben...* Uitgave van Uitgeverij Gopher (www.gopher.nl).

Nieuwe medewerkers Natasja de Jonge en Sang Mi Siteur

Door Natasja de Jonge, PR & marketingmedewerker en fondsenwerver

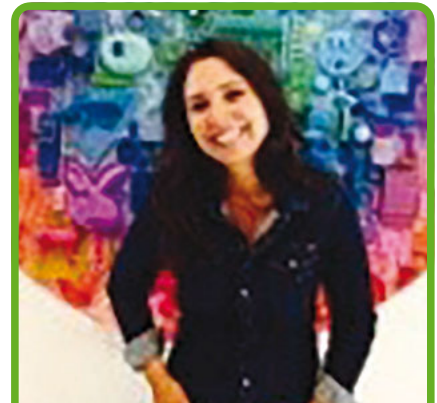
Mijn interesse in marketing is 15 jaar geleden ontstaan toen ik als office-manager werkte bij 3MO. Dat marketing & communicatie-adviesbureau biedt oplossingen op het snijvlak van marketing, communicatie en media vanuit een geïntegreerde communicatiegedachte. Het is een onafhankelijke partner voor verschillende opdrachtgevers en merken. Na 8,5 jaar bij 3MO heb ik de overstap gemaakt naar de retailbranche en voor verschillende merken gewerkt, zoals We Fashion en G-Star RAW. Ik heb voornamelijk functies gehad waarin merkstrategie en projectmanagement belangrijke onderdelen waren. Ik kan mij snel inleven in merken en doelgroepen en daardoor kan ik klantinzichten vertalen naar marketingacties of -plannen.

Ik ben nog aan het inventariseren hoe de stichting haar missie het beste kan 'vertalen' naar scholen, ouders en kinderen. Ik hoop een bijdrage te leveren aan de uitbreiding van de

naamsbekendheid en hoop te bereiken dat nog meer scholen weten waarvoor zij Stichting Veilig Onderwijs kunnen benaderen. Dat zijn niet alleen vragen of adviezen over ongewenst gedrag, pesten en discriminatie: wij bieden in deze coronatijd ook hulp en begeleiding om een gezonde en onbezorgde omgeving te creëren binnen de scholen. Onze professionals kunnen daarbij ook te hulp schieten.

Een mooi voorbeeld om bij scholen meer bekendheid op te bouwen en onze missie uit te dragen, is De Dag van Goed Gedrag (die was dit jaar op 10 mei, red.). Maar ook individueel kun je stilstaan bij de vraag hoe je gedrag is en hoe je overkomt op anderen. Stichting Veilig Onderwijs gaat hier op nationaal niveau steeds meer aandacht aan geven. Op school of op de crèche wordt gedrag al gevormd. Hoe mooi is het om je daar bewust van te zijn, zodat je meer rekening houdt met een ander. Het uiteindelijke doel is om een gezonde

en onbezorgde omgeving te creëren. Ik zou zeggen: blijven jullie ons volgen op onze social-mediakanalen waar waardevolle informatie wordt gedeeld.

Paspoort Natasja

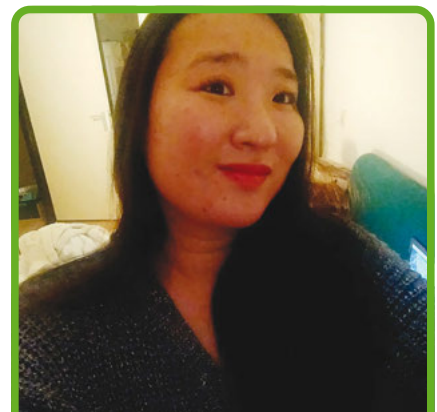
Leeftijd: 43, geboren in Emmen.
Woonplaats: Maarssen.
Opleiding: Schoevers Utrecht en hbo-marketing&communicatie.
Gehuwd; twee kinderen.
Passie: mensen en merken.

Door Sang Mi Siteur, officemanager

In februari ben ik begonnen als officemanager. Een van de kernwaarden van de Stichting Veilig Onderwijs is samenwerking. En dat spreekt mij heel erg aan. Drie dagen per week werk ik vol enthousiasme mee aan alle voorkomende kantoorwerkzaamheden. Daarnaast vergroot ik dagelijks mijn kennis over sociaal veilig onderwijs. Samen met de collega's probeer ik mee te denken en mee te werken aan veilig beleid op scholen, voornamelijk basisscholen. Dat vind ik zeer inspirerend.

De vraagstukken en problemen op school zijn erg actueel en er is dus ook een hoop te veranderen en misschien wel te verbeteren. Ik voel mij fijn om hier onderdeel van te zijn.

We gaan bij de stichting respectvol met elkaar om en dat is iets waar ik mij zeker in kan vinden. Op het kantoor werk ik onder meer samen met de stagiaires. Ook bij hen zie ik een enorme drijfveer om dingen te leren en om zich te ontwikkelen. Dat is fijn werken.

Paspoort Sang Mi

Opleiding: politieopleiding in Eindhoven (gestart als 18-jarige), opleiding sociaal-juridisch medewerker en personeelsmanagement.

People Help the People-Award

Ieder jaar reikt Stichting Veilig Onderwijs de People Help the People-Award uit aan een persoon, een groep, een klas of een school die zich heeft ingezet om de sociale veiligheid in het onderwijs, zoals Stichting Veilig Onderwijs die verwoordt in haar visie en missie, te bevorderen.

De Award is vernoemd naar de song People Help the People (uit 2011) van de Engelse zangeres Birdy, het lievelingslied van Livia van Beelen. Livia maakte in 2012 een eind aan haar leven na langdurige pesterijen en treiterijen. De ouders van Livia, Ingrid van Beelen en Gerard van Beelen, zijn de initiatiefnemers van de commissie Iedere Dag Veilig Onderwijs en zij reiken de Award jaarlijks uit aan een bijzonder project of initiatief.

De commissie Iedere Dag Veilig Onderwijs blijft op zoek naar bijzondere projecten en initiatieven die de sociale veiligheid in het onderwijs helpen verbeteren en die in navolging van de zeven eerdere winnaars in aanmerking komen voor de Award.

Het logo van het Predicaat Sociaal Veilige School.

Predicaat Sociaal Veilige School

Een ander project van Stichting Veilig Onderwijs om een sociaal veilig leerklimaat te bevorderen, is het Predicaat Sociaal Veilige School.

Informatie

Meer informatie over de People Help the People-Award en het Predicaat Sociaal Veilige School via contact@stichtingveiligonderwijs.nl of telefonisch 0346-550665.

Nominaties voor de Award zijn welkom via contact@stichtingveiligonderwijs.nl

'Als docent en student zijn we niet gelijkwaardig, maar wel evenwaardig'

Door Chris Reinders

Petra Kroon is docent Evenementen en Projecten International Event Management Studies en SLB-docent bij ROC Albeda College in Rotterdam. Ze is tevens coördinator bedrijfsleven van de opleiding. Ze gaat bij het beantwoorden van de zeven vragen uitgebreid in op het thema sociale veiligheid en geeft daarbij enkele voorbeelden uit haar lessituatie in de mbo-4-opleiding. Kroon is als zij-instromer enkele jaren geleden gestart bij 'het Albeda' in de locatie Zuster Hennekeplein.

2 Hoe 'waarborg' jij sociale veiligheid in je les?

"Door studenten te leren met wederzijds respect met elkaar om te gaan. '*C'est le ton qui fait la musique*', is de lijfspreuk die ik hierbij hanteer. Verder door in te grijpen als ik merk dat het wederzijdse respect afwezig is of als studenten afhaken in gesprekken. Maar ook door tijdens groepswork van de samenstelling van de groepjes af te wisselen, zodat studenten elkaar beter leren kennen en elkaar begrijpen. Door zaken bespreekbaar te maken en een luisterend oor te bieden. Maar vooral door benaderbaar te zijn."

"Ooit leerde ik tijdens mijn PDG (Pedagogisch didactisch getuigschrift, red.) dat we als docent en student niet gelijkwaardig zijn, maar wel evenwaardig. En ook al is er verschil in hiërarchie, de mening van de student doet ertoe. Om de afstand tussen docent en student te verkleinen en daarmee de dialoog te vergroten, vind ik het bijvoorbeeld prettig als we elkaar tutoyeren."

1 In hoeverre is sociale veiligheid op school en in de les belangrijk voor studenten?

"Enorm belangrijk. Studenten staan in hun kracht als ze zich veilig voelen. Dat draagt bij aan

hun welzijn en motivatie met als gevolg een positief studieresultaat. Daarbij vormt het je ook als mens. Hoe mooi is het om met heel veel plezier terug te denken aan je studietijd. En wellicht aan de mooie vriendschappen die je overhoudt."

Ik merk dat dat niet door alle collega's als ideaal wordt ervaren. Een stukje afstand en respect is makkelijker als studenten de docent met de achternaam aanspreken, vinden sommigen van hen. Bij mij werkt dat anders en ik vind dat dat in 2021 ook moet kunnen."

3 Is sociale veiligheid een thema in jouw lessen?

"In mijn SLB-lessen, zeker nu we online met elkaar verbonden zijn, is dit zeker een regelmatig terugkerend onderwerp*. Ik ben op zoek gegaan naar online werkvormen waarmee we met elkaar verbonden kunnen zijn. Belangrijk nu de afstand groter is geworden. Zien en gezien worden, ook als het niet zo lekker gaat, blijft belangrijk. Ik besteed als SLB-docent dan ook veel aandacht aan studenten die problemen hebben. Wel heb ik gemerkt dat dit in de pandemie en in de online lesomgeving enorm tijdrovend is en dat je door tijdgebrek niet altijd de juiste aandacht kunt geven."

**Kroon beantwoordde de vragen in de eerste week van maart dit jaar.*

4 Hoe behandel je het thema in de les?

"Tijdens mijn projectlessen besteed ik veel aandacht aan samenwerking. En aan het bespreekbaar maken van de valkuilen en problemen bij die samenwerking. De studenten

geven elkaar bij die lessen positieve en opbouwende feedback. Die bespreken we waarna studenten op die feedback reflecteren. Dat is een heel leerzaam proces. Ik herken wanneer studenten zich veilig voelen. Studenten zijn dan vaak eerlijk en herkennen de tips en tricks die ik geef en die ze daarna sneller toepassen, omdat ze die van elkaar horen."

"Tijdens de SLB-les heb ik de werkvorm *Secret Buddy* gebruikt. Iedere student heeft een week lang een secret buddy en stuurt die medestudent leuke teksten, complimentjes, etc.. Aan het eind van de week moet de student raden wie de secret buddy was en daarna wisselen de rollen. Deze vorm wordt zeker in de onlinetijd als enorm positief ervaren".

5 Moet er meer aandacht worden besteed aan sociale veiligheid in het onderwijs? Op welke manier?

"In de barre tijden die we tijdens de lockdown als gevolg van de coronapandemie ervaren, is sociale veiligheid in het onderwijs alleen maar actueler geworden. Grootstedelijke problematiek speelt hierin ook een duidelijke rol. Onderwijs heeft een rol als vangnet voor studenten die het moeilijk hebben. Ik denk dat we in de komende jaren meer maatwerk moeten gaan bieden en daarbij nadrukkelijk naar de thuissituatie en de sociale aspecten van de studenten moeten kijken. En dat we in de SLB- en LOB-lessen niet alleen aandacht geven aan persoonlijke ontwikkeling, maar ook aan de cohesie binnen een lesgroep. Daarbij zijn een intensieve samenwerking en een nog betere aansluiting op hulpinstancies binnen en buiten de school van groot belang. De soms schrikbarende ongediplomeerde uitstroomcijfers zeggen wat dat betreft genoeg."

6 Welke voorbeelden ken je van projecten of initiatieven om de sociale veiligheid in het onderwijs te verbeteren?

"In onze onderwijsinstelling worden veel thema's bespreekbaar gemaakt. Of het nu gaat over 'inclusiviteit' of over andere actuele maatschappelijke onderwerpen.

Prima initiatieven, vind ik. Burgerschap zou hier eigenlijk meer bij aan moeten sluiten om zo alle studenten te bereiken.”

“Het Albeda College heeft bijvoorbeeld enkele initiatieven die de doorstroom moeten bevorderen. Het succes hiervan, of de *best practices*, zouden meer gedeeld kunnen worden. Binnen het Albeda College, maar zeker ook met andere mbo-instellingen. Laten we van elkaar leren”.

7 Heb jij je weleens onveilig gevoeld tijdens je werk? Wat was de reden of de oorzaak daarvan?

“Ik heb veel werkgevers gehad. Ik ben nogal open en ventileer graag mijn visie of mening. Toch heb ik me daardoor weleens onveilig gevoeld. Dat kwam omdat de teamcohesie niet klopte, of omdat de leidinggevende niet openstond voor kritiek of die ondanks de relevantie ervan die kritiek niet oppakte. Zoiets leidt uiteindelijk tot onvrede, en als je niet uitkijkt naar het afnemen van je motivatie. Wat dat betreft is het op je werk niet anders dan tijdens je studententijd.”

Dit is aflevering 2 van *Zeven vragen aan ...*: een serie interviews met docenten en leerkrachten in Nederland over sociale veiligheid in het onderwijs.

Oftewel, schrijfsels met herinneringen aan vijfendertig jaar voor de klas. Aflevering 2.

Door Chris Reinders

Spaghetti!

Vreemd, ik kan het boek niet meer vinden. Nergens! *Spreken is zilver, zwijgen is goud* was de titel van de nt2-methode die ik in 1987 en 1988 samen met een collega Nederlands gebruikte in de lessen voor nieuwkomers. We zaten opeengepakt in een klein lokaal van de Christelijke Avondscholengemeenschap Rotterdam (CAR) aan het Slingeplein 'op Zuid' en lieten de leerlingen de zinnestjes uitspreken die vele bladzijden lang in het boek stonden opgesomd. Die waren gerubriceerd volgens een thema en namen in moeilijkheidsgraad langzaam toe.

De reeks enkelvoudige zinnestjes in het hoofdstuk over eten, begon met de introductie van de hoofdpersoon: 'De dikke man'. Daarna werd allengs meer duidelijk over hem en het gerecht dat hij nuttigt en hoe hij dat doet. 'De dikke man eet spaghetti', gevolgd door 'De dikke man eet spaghetti met een vork', enzovoort. Het geheel aan zinnestjes was onder elkaar en tapsgewijs afgedrukt. Ter verduidelijking was een en ander voorzien van enkele illustraties.

Ik had die lesmethode graag nog een keer bekeken. En ik ben ook benieuwd of de inhoud ervan overeenkomt met mijn herinnering. Googelen leverde in eerste instantie wel uitleg over het spreekwoord spreken is zilver, zwijgen is goud op. Lees hieronder de definitie van F. Stoet in *Spreekwoorden en gezegden* uitgegeven door Thieme Meulenhoff:

'In vele gevallen is het beter niets te zeggen, dan door woorden, hoe goed bedoeld ook, de zaak te bederven of althans niet verder te brengen. Deze spreuk is wsch. ontleend aan het Arabisch; zij wordt in enigszins andere vorm, reeds vermeld door de Arabische literaat al-Djahiz († 868/9) in een hoofdstuk over het zwijgen.'

Wat boeken betreft, kwam bijvoorbeeld bij bol.com bovendien *Spreken is zilver, zwijgen is goud. Partners van oorlogsgetroffenen tien jaar aan het woord*. Andersom ingevuld, leverde ook niet het gewenste resultaat op: *Zwijgen is zilver, spreken is goud. Van experiment tot regulier hulpverleningsaanbod*. Ook die titel via

bol.com, maar een lesmethode voor nt2 bleef verborgen. Voor mij, althans. Mijn collega destijds in Rotterdam kan ik er niet meer over benaderen: zij is vijftien jaar geleden overleden.

Begin jaren negentig heb ik bij de Utrechtse Dag- en Avondschool eveneens een aantal jaren Nederlands voor anderstaligen gegeven. Met de *Delftse Methode* als anker. Dat boek vond ik vrij snel terug op www.nt2-online.nl. Dat is trouwens niet de enige lesmethode die op de site staat: ik wist niet dat er nu een dergelijk groot aanbod is voor nt2-onderwijs.

Dan was het voor mijn collega en mij bij de CAR eind jaren tachtig toch enigszins behelpen. En die schatten van leerlingen, want dat waren het, maar doorstotteren met de reeksen zinnestjes in *Spreken is zilver, zwijgen is goud*. Wonderlijke titel, eigenlijk. Het was toch wel degelijk de bedoeling dat er gesproken werd. Of zit de naam van het boek helemaal verkeerd in mijn hoofd? Ik hoop dat ik het nog een keer onder ogen krijg. Want wat deed die 'dikke man' nog meer?

Reacties naar: redactie@stichtingveiligonderwijs.nl